

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

Pandemins betydelse för användandet av förskolans utomhusmiljö

-en intervjustudie om Covid-19

Jennifer Andersson

Linnéa Falk Jonsson

Självständigt arbete – Pedagogik GR (C), 15 hp

Huvudområde: Pedagogik

Högskolepoäng: 15 hp

Termin/år: Termin 7/2021

Handledare: Helene Dahlström

Examinator: Sofia Eriksson Bergström (FÖR)

Kurskod: PE184G

Utbildningsprogram: Förskollärare, 210 hp

Förord

Vi har under vår sista termin på Förskolläraryrket, tillsammans arbetat med denna studie. Studien har på många olika sätt förberett oss för vår kommande yrkesroll som förskollärare. Delarna i studien har diskuterats, analyserats och gjorts tillsammans, förutom intervjuerna som vi genomfört individuellt. Vi har sedan tillsammans transkriberat dem och sammanställt resultatet i studien.

Först och främst vill vi tacka varandra för ett gott samarbete med mycket skratt och roliga stunder. Samt att vi har kunnat stöttat varandra när det funnits tuffa stunder, men också genom hela arbetet. Vi vill också tacka vår handledare Helene Dahlström och vår seminarieledare Sofia Eriksson Bergström för all hjälp och stöttning genom vårt arbete. Tack till de pedagoger som ställde upp i intervjuerna för vår studie. Vi vill även tacka Linnéas sambo Eric Åkerlund som helhjärtat tagit ansvar för matlagning och omvårdnad av barn när han har kunnat. Ett varmt tack till Jennifers ex Victor Andersson, hennes faster Synnöve Näslund, hennes mamma Eva Lidbom och Linnéas föräldrar Kristina Falk och Anders Jonsson som alla har ställt upp och hjälpt till att ta hand om barnen. Dessa sex har gett oss möjlighet att sitta så mycket som möjligt med vår studie. Detta hade inte heller varit möjligt utan stöttning och hjälpande kommentarer från Johannes Jansson och Christina Gärdin.

Ett hjärtligt tack till er allihop!

Jennifer Andersson och Linnéa Falk Jonsson

Mittuniversitetet Sundsvall 2021

Abstract

Syftet med studien var att analysera hur pedagoger beskriver användandet av utomhusmiljön under den pågående pandemin. Studien är kvalitativ och genomfördes via digitala intervjuer av åtta förskolepedagoger på olika förskolor inom Sundsvalls kommun. Vi har strukturerat och analyserat studiens data utifrån en tematisk analys. Pedagogerna i vår studie beskriver att de har ett didaktiskt förhållningssätt genom kombination av läroplanen, barnens intressen och pandemins restriktioner. Studien visar även att pandemin påverkar användandet av förskolans utomhusmiljö både positivt och negativt. Verksamheten inomhus påverkats negativt vad det gäller tryggheten. Inomhusverksamheten har dock kunnat flyttats ut till utomhusmiljön, vilket har gynnat mångfalden av handlingserbjudanden i utomhusmiljön och även barnens kreativitet och samarbete, samt att det är mer hälsofrämjande att ha aktiviteterna i utomhusmiljön.

Nyckelord: Covid-19, förskolans utomhusmiljö, pedagogers beskrivningar.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Bakgrund	8
Teoretiska utgångspunkter	8
Affordance	8
Agens	9
Tidigare forskning.....	10
Förskolans utomhusmiljö	10
Handlingserbjudanden och handlingsutrymmen.....	10
Covid-19.....	11
Syfte	13
Frågeställningar.....	13
Metod	14
Datainsamlingsmetod	14
Urval.....	14
Genomförande.....	15
Databearbetning och analys	16
Forskningsetiska överväganden.....	16
Metoddiskussion	17
Resultat	18
Pedagogernas beskrivning av förskolans utomhusmiljö.....	18
Pedagogernas förhållningssätt till användandet av förskolans utomhusmiljö.....	19
Pandemins betydelse för användandet av förskolans utomhusmiljö.....	22
Sammanfattning.....	24
Diskussion	25
Slutsats.....	29
Pedagogiska betydelser för förskola.....	29
Vidare forskning.....	29
Referenslista	30
Bilagor	33
Missiv.....	33
Intervjuguide.....	34
Intervjufrågor.....	34

Inledning

Den pågående pandemin har påverkat både individer och stora delar av samhället globalt (Folkhälsomyndigheten, 2021a), både vad gäller hälsa, ekonomi och utbildning (Pramling Samuelsson, Wagner & Eriksen Ødegaard, 2020). Under pandemin har inte skolverksamheter visat att de varit en större faktor i smittspridningen jämfört med andra yrkesgrupper där kontakten med andra människor är hög (Folkhälsomyndigheten, 2021a). Barnens behov av vistelsen i förskolans verksamhet anses viktig att tillgodose och den generella regeln är därför att barnen vistas på förskolan under rådande pandemi. Dock ska förskolans huvudman ansvara för att folkhälsomyndighetens allmänna råd följs för att begränsa smittspridning (Folkhälsomyndigheten, 2021b). Mårtensson (2009) skriver att när det gäller förskolor har utevistelsen en påvisad hälsofrämjande effekt då de barn som får vistas mycket i utomhusmiljön har färre sjukdagar än barn på förskolor som inte vistas lika mycket utomhus.

Barn utvecklas genom att interagera med sin omgivning, till exempel förskolans utomhusmiljö som erbjuder utforskande med en mängd olika material (Atiles, Almodóvar, Chavarría Vargas, Dias & Zúñiga León 2021). Vilka erbjudanden miljöers olika lektytor har, påverkas av hur de är planerade (Eriksson Bergström, 2021). Förskolans utomhusmiljö består av en variation av planerade och oplanerade miljöer, vilket Eriksson Bergström (2017) menar är betydelsefull för barns möjligheter till handlingsutrymme och upptäckten av olika handlingserbjudanden. Barn upptäcker en smalare variation av handlingserbjudanden i miljöer och material som är planerade, det vill säga sådant som är planerat för ett visst ändamål och därför har förutbestämda och begränsade erbjudanden (Eriksson Bergström, 2017). Medan de kan upptäcka ett bredare utbud i de miljöer och material som är naturliga och oplanerade, vilket innebär att de inte har ett specifikt syfte och därför erhåller oändliga möjligheter och erbjudanden menar Eriksson Bergström (2017). Enligt Skolverket (2018) ska barnens behov och intressen ligga till grund för miljöernas utformning och utbildningens planering, samt att barnen ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande. Vidare menar Skolverket (2018) att grunden för ett livslångt lärande läggs i förskolans utbildning, som ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn.

Eriksson Bergström (2017) menar att när man som pedagog låter barnen få leka ifred innebär inte detta att man inte tar sitt uppdrag på allvar, det är snarare ett sätt för pedagogerna att ge barnen möjlighet att växa genom sitt utforskande. Eriksson Bergström (2013) menar att barn kan uppfatta det som att pedagoger förkroppsligar de regleringar som finns och att barnen därför väljer att dra sig undan för att ha sina fria lekar där pedagogerna inte finns eller har planerat för verksamhet. Genom att pedagogerna vågar släppa kontrollen ges barnen delaktighet och inflytande i skapandet av sin barndom (Johannesen & Sandvik, 2009).

Enligt Skolverket (2018) ska förskolorna erbjuda en likvärdig utbildning, vilket innebär att miljöerna ska anpassas utifrån de individer som vistas på förskolan och att varje förskolas miljöer därför är unikt utformade. De olika förskolornas miljöer skiljer sig åt eftersom det är pedagogerna och barnen på varje förskola som tillsammans utformar förskolans miljöer utifrån barnens intressen (Eriksson Bergström, 2013).

Den pågående pandemin har medfört att verksamheter behöver förhålla sig till allmänna råd och restriktioner vad gäller umgänge med andra människor och smittspridning (Folkhälsomyndigheten, 2021a). Då utomhusmiljön är en stor del av förskolans verksamhet vill vi, utifrån de anpassningar som restriktionerna har resulterat i, ta reda på hur förskolorna använder sin utomhusmiljö nu under den rådande pandemin. Eriksson Bergström (2013) skriver om hur pedagogernas val när de skapar de

fysiska miljöerna påverkar de handlingserbudanden och handlingsutrymmen som barnen erbjuds och på så sätt endera gynnar eller begränsar deras möjlighet till kreativitet. Detta är någonting vi vill ta reda på om pandemin har betydelse för.

Allt detta finns det i dagsläget begränsad forskning kring, vilket självklart påverkar vår studie.

Bakgrund

I det här kapitlet går vi först igenom de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för vår studie. Efter detta beskriver vi utifrån tidigare forskning vad som är känt inom områdena *förskolans utomhusmiljö, handlingserbjudanden och handlingsutrymmen*, samt om *Covid-19*.

Teoretiska utgångspunkter

Vi kommer i denna uppsats att utgå ifrån två teoretiska begrepp, *affordance* och *agens*. Begreppet *affordance* handlar om de handlingserbjudanden som olika miljöer har att erbjuda, det vill säga vad barnen kan upptäcka för erbjudanden till handling i miljön och det fysiska material de utforskar (Eriksson Bergström, 2013). Begreppet *agens* handlar om hur barnen genom handlingsutrymmen ges möjlighet att påverka sin vardag (Kyrönlampi, Puroila & Sirkko, 2019) och på så sätt skapa sin egen barndom (Eriksson Bergström, 2013). Dessa två begrepp kan hjälpa oss att få syn på vilka erbjudanden till handling samt vilka utrymmen till meningsskapande som pedagoger beskriver att utomhusmiljön har att erbjuda barnen under den pågående pandemin. Begreppen hör samman på det sättet att barn genom sitt handlingsutrymme ges möjlighet att utforska de handlingserbjudanden de kan finna i miljöerna och på så sätt vara aktiva skapare av sin egen barndom (Eriksson Bergström, 2013). Vi har valt att använda oss av dessa två begrepp i vår analys och kommer därför nedan att beskriva dem ytterligare.

Affordance

Det engelska begreppet *affordance* myntades av Gibson (1986) som menar att människor utifrån de möjligheter till handling som ett objekt erbjuder kan närma sig dessa objekt på olika sätt. Han har därför valt att benämna begreppet som *handlingsmöjligheter*. Vi har valt att utgå från Eriksson Bergström (2013) som benämner *affordance*-begreppet som *handlingserbjudanden* och menar, likt som Gibson (1986) att *affordance* handlar om de individuella erbjudanden som olika individer kan upptäcka i sin omgivning. *Handlingserbjudanden* kan ses som utrymmet mellan människa och fysiska verktyg där möjligheter till erbjudanden av aktiviteter erbjuds (Dahlström, 2018). Vidare menar Eriksson Bergström (2017) att man genom att observera hur barn upptäcker, utforskar och använder dessa erbjudanden, kan skapa sig en förståelse för hur barn samspelar med de fysiska miljöerna. Barn närmar sig fysiska material i sin omgivning utifrån de handlingserbjudanden som materialet erbjuder (Dahlström, 2020). *Handlingserbjudanden* är individuella, vilket innebär att ett fysiskt material kan ha olika erbjudanden för två individer. Detta innebär inte att det egentliga erbjudandet, det som det fysiska materialet var skapat för ersätts, utan det innebär endast att individerna upptäcker fler av materialets många handlingserbjudanden (Eriksson Bergström, 2013). *Handlingserbjudanden* bygger på möjligheterna att använda ett material som om det vore någonting annat, vilket ger materialet oändliga möjligheter. Dock beskriver Eriksson Bergström (2013) att barns handlingsutrymme kan begränsas när deras och vuxnas perspektiv kolliderar, då vuxnas syn på handlingserbjudanden ofta är mer begränsade än barns. Hon menar att det på så sätt kan uppstå en konflikt mellan att betrakta leken som ett verktyg för lärande och den vuxnes strävan efter en ordnad lek där materialet används utifrån dess egentliga erbjudande. Utifrån detta kan man i vår studie tänka att pedagogernas uppfattningar kring utomhusmiljön och dess utformning har stor betydelse för hur barnen ges möjlighet att interagera med de olika miljöerna.

Handlingserbjudanden kan delas in i två fält, det ena bygger på förväntade handlingar (FPA – fields of promoted actions) som utifrån mer didaktiskt utformade lärandemiljöer, lär barnen om de egentliga erbjudandena. Barnen stötts, regleras och styrs i fältet FPA genom sitt upptäckande av handlingserbjudanden för att sedan ta sig till nästa fält. Det andra fältet bygger på fritt upptäckande

(FFA – field of free actions), där barnen mer självständigt och fritt, både individuellt och i grupp får utforska olika handlingserbudanden. Dessa fält bidrar till barns utveckling och lärande och att anpassa sina beteenden i olika situationer. Detta är något som uppmuntras i fältet för fritt upptäckanden, men är inte tillåtande i fältet för förväntade handlingar (Reed, 1993).

Agens

Agens handlar om barns möjligheter att genom sitt agentskap själva och tillsammans med andra aktivt delta i skapandet av sin egen barndom, samt de kulturer och normer och värden som bildas genom detta skapande. Barn kan alltså relativt självständigt utifrån egna intressen agera i sitt eget meningsskapande (Dahlström, 2020; Eriksson Bergström, 2013). Vidare skriver Eriksson Bergström (2013) om hur barns handlingsutrymme blir större i miljöer som är mer ostrukturerade och att dessa miljöer på så sätt ger mer utrymme för barnens agens. Kyrönlampi, et al. (2019) beskriver agens som barns möjlighet att kunna välja, agera och påverka sådant som har med deras vardag att göra. Det involverar ofta att barnen utför skapande handlingar, ifrågasätter och att agera annorlunda än vad som förväntas av dem.

Eriksson Bergström (2013) skriver att barn ingår i både sin egen och i vuxnas kultur, men att barn inte bara ska uppfostras utifrån vuxnas skapade normer och värden. Hon menar vidare att det finns en dubbelhet gällande barns agentskap, då den pendlar mellan det kollektiva förskolebarnet som passar in i den planerade verksamheten och ett barn som skapar sin egen ordning i verksamheten. Hon skriver att barn strävar efter att ta kontroll över sina liv, detta gör de genom tolkande reproduktion, vilket innebär att de inspireras av vuxenkulturen, för att sedan tillsammans med andra barn skapa en egen så kallad kamratkultur. Eriksson Bergström (2017) skriver om att barns förutsättningar till handlingsutrymme i förskolans miljöer påverkas av pedagogernas barnsyn, där man har en strävan efter ordning och reda och barn därför ges lite frihet att uttrycka sina åsikter. En motsatt åsikt är den barnsyn där uttryck som barnperspektiv och barns perspektiv ökar, där ökar även synsättet att barn ses som agenter vars utforskande tas tillvara på av pedagogerna (Eriksson Bergström, 2013). Det sistnämnda synsättet kan medföra att förskolans miljöer därför skapas gemensamt av både barn och pedagoger. Förskolans verksamhet påverkas av traditioner, samt pedagogernas planering och förhållningssätt, vilket är avgörande för hur barns inflytande och initiativ påverkas och tas tillvara (Eriksson Bergström, 2017).

Sammanfattningsvis handlar affordance om samspel mellan miljö och individ, där individen utforskar miljöns handlingserbudanden. Om miljön består av ostrukturerat material skapas ett större handlingsutrymme och individen ges då en variation av erbjudanden att använda för att genom sin agens själv sätta spår för att konstruera och manipulera miljön. I den här studien handlar det om förutsättningar för barns aktiviteter och handlingar i olika utomhusmiljöer och med olika material. Vi kommer således att benämna begreppen som handlingserbudanden och handlingsutrymmen i vår studie, där vi utifrån studiens syfte och frågeställningar vill ta reda på hur pedagoger uppfattar att utomhusmiljöns utformning under pandemin påverkar barns handlingserbudanden och handlingsutrymmen.

Tidigare forskning

Förskolans utomhusmiljö

Hunter, Syversen, Graves & Bodensteiner (2020) har i deras studie som handlar om värdet om utomhusmiljön, intervjuat pedagoger som uppger att verksamheten i utomhusmiljön kräver mindre planering än den som genomförs i inomhusmiljön. Pedagogerna i deras studie tenderar att agera mer som observatörer i utomhusmiljön och deltar därför inte i barnens aktiviteter i samma utsträckning. Mårtensson (2004) skriver om hur man som pedagog ska vara behjälplig med alla barnen och rotera runt på gården för att kunna se och höra barnen. Hon menar även att inga privata samtal mellan vuxna ska förekomma. Att i stället vara en lyhörd pedagog som tar tillvara på barnens intressen och bildar meningsfulla upplevelser kan skapa fler lärotillfällen för barnen som pedagogerna kan ta tillvara på, menar Hunter, et al. (2020). Utforskning av de naturliga lekmiljöerna är en lämplig form av undervisning för små barn då dessa miljöers mångfald, variation, öppenhet och manipulerbarhet förbättrar barnens möjlighet till lärande och utveckling genom att de engageras, inspireras och utmanas (Ernst, 2014). Ett exempel på naturliga miljöer är stränder som tillhandahåller oändliga möjligheter till lek, interaktion, utforskning, upptäckande och kreativitet då de består av en konstant föränderlig natur med en viss ordning, samt en mångfald av både levande och icke levande objekt. Dessa objekt skulle kunna vara oplanerat material, som till exempel naturmaterial, vilket har en variation av användningsområden som låter barnen använda dem på många kreativa sätt i sina fantasifulla lekar. Dessa material och även oplanerade miljöers manipulerbarhet låter barnen genom sina handlingsutrymmen upptäcka vilka möjligheter de har att skapa sin egen lilla värld i stället för att utgå ifrån vad som förväntas av dem (Ernst, 2014).

I flera olika studier (Guardino, Hall, Largo-Wight, & Hubbuch, 2019; Ernst, 2014; Blanchet-Cohen & Elliot, 2011) inom området har pedagoger uppgett att de har positiva uppfattningar om verksamheten i utomhusmiljön, samt att utevistelse i både naturliga och planerade miljöer förbättrar barns fysiska och psykiska förmågor, så som motorik, kondition, balans och koordination, samt kreativitet och utveckling. Det visar även på fördelar vad gäller hälsa, koncentration, lärande och sociala färdigheter (Guardino, Hall, Largo-Wight, & Hubbuch, 2019; Ernst, 2014; Blanchet-Cohen & Elliot, 2011). Sensorisk och motorisk stimulering är viktig för barn, denna stimulering kan de få både inomhus och utomhus (Nel, Joubert & Hartell, 2017). Däremot bör barn, för att få en hälsosam livsstil, vara ute och leka mer med en blandning av oplanerade och planerade material än att vistas i inomhusmiljöer. Då de i inomhusmiljöer genom stillasittande aktiviteter inte aktiveras på samma sätt som utomhus, vilket kan medföra olika hälsorisker (Blanchet-Cohen & Elliot, 2011; Ernst, 2014).

Handlingserbudanden och handlingsutrymmen

Genom sitt utseende och design tillhandahåller miljöer olika handlingserbudanden, som barnen upptäcker och avkodar. Genom denna avkodning upptäcker de vilka aktiviteter som lämpar sig i de olika miljöerna. Olika miljöer är lättare eller svårare att samspela med beroende på vilka handlingserbudanden de besitter (Eriksson Bergström, 2021). Planerade miljöer och material med förutbestämda, planerade erbjudanden ger barnen ett smalare utbud av upptäckter. I dessa typer av miljöer och med dessa material leker barnen så som det förväntas av dem. Lekar i naturliga och oplanerade miljöer med naturliga material blir mer kollektiva då de har ett bredare utbud av handlingserbudanden, vilket gör att barnen uppmuntras att prata mer med varandra och de leker även mer varierat (Eriksson Bergström, 2021). De förhandlingar som barn gör i användandet av fysiskt material gynnar barns fantasi och kreativitet (Eriksson Bergström, 2021)

De handlingserbjudanden som barnen kan upptäcka i förskolans utomhusmiljö påverkas av utformning, hur pedagogerna organiserar dagsrutiner, tillgängligheten till material, pedagogernas barnsyn och barnens möjlighet att agera själva (De Jong, 2010). Beroende på hur barnen rör sig runt i de olika miljöerna kan det tolkas som endera förväntan kring var som kan utforskas i utrymmet, eller rastlöshet när barnen inte hittar något meningsfullt att göra (Mårtensson, 2004). Vidare menar Qvarsell (2009) att genom sitt handlingsutrymme ges barn möjlighet att utforska omgivningens handlingserbjudanden och på så sätt skapa sig en förståelse för hur de kan handla i sin omvärld. Detta kräver att omvärlden erbjuder mening för handlandet som skapar kunskapsbildning genom lek och lärande. Eriksson Bergström (2021) skriver att utrymmen som vuxna tycker är lämpliga för barn är kanske inte de utrymmen som lockar barnen som mest, då dessa oftast är vuxenstyrda miljöer som anses barnvänliga och övervakningsbara. Detta kan barnen uppleva som begränsande och de väljer därför att skapa egna platser att leka på (Eriksson Bergström, 2021). För att kunna skapa nya miljöer eller anpassa redan befintliga miljöer så att de erbjuder barnen så många handlingserbjudanden som möjligt, är det viktigt att pedagogerna är medvetna om hur barnen uppfattar miljöernas erbjudanden (Nel, Joubert & Hartell, 2017). Naturliga miljöer är lättare för barn att omforma för egna behov, medan planerade miljöer som är skapade av vuxna är mer obegripliga för barnen och därför kan skapa frustration. Naturliga miljöer har en större mångfald av funktioner och de är otämjda eftersom handlingserbjudanden inte är definierade på förhand, vilket leder till att barn utforskar dessa typer av miljöer med mer engagemang och kreativitet och deras lekar blir mer varierade (Eriksson Bergström, 2013). Genom att använda hemliga rum som barnen endera hittar eller skapar själva kan de delge varandra hemligheter eller skydda och kontrollera sin lek (Eriksson Bergström 2013).

Covid-19

Utifrån pandemins påverkan har länder världen över implementerat restriktioner för att minska smittspridningen, en del länder stängde ner icke samhällsviktiga verksamheter och införde en så kallad *lockdown*, det vill säga att människor isolerades i sina hem. Sverige valde att inte genomföra en *lockdown*, men införde allmänna restriktioner om att bland annat arbeta hemifrån i den mån det går och hålla social distansering. Inom skola och undervisningssektorn blev viss undervisning på distans, men förskoleverksamheten fortsatte som tidigare, med vissa anpassningar utifrån rekommendationer för att minska smittspridning. Det finns ännu ingen icke-medicinsk forskning om hur pandemin påverkar barn och Sverige beslutade därför att hålla förskolorna öppna som vanligt. En stängning av förskolor antogs påverka samhället, barnen, pedagogerna och familjerna omedelbart och även i framtiden (Pramling Samuelsson, Wagner & Ødegaard, 2020).

I början av pandemin skapade olika förskolor sina egna rutiner, de håller sig sedan uppdaterade och gör förändringar utifrån restriktionerna (Pramling Samuelsson, et al., 2020). Enligt forskningen gjord av Pramling Samuelsson, et al. (2020) hade förskolans verksamhet inte förändrats särskilt av pandemin, men pedagogerna menar att de pratar mycket med barnen om pandemin, smittspridning och handtvätt. Vidare skriver de att större event hålls på förskolan utan publik och vårdnadshavare får inte vistas i förskolans lokaler. Pramling Samuelsson, et al. (2020) skriver även att förskolor till skillnad från skolor inte hade rätt att begära att föräldrar som arbetade hemifrån, själva var sjuka eller var hemma med sjuka barn även höll förskolebarnen hemma. Detta menar Pramling Samuelsson, et al. (2020) beror på att förskolan är en viktig aspekt i barnens utveckling och barnen skulle därför vistas i förskolan om de inte var sjuka. Trots detta stannade många barn till en början hemma, men efter ett tag återgick närvaron på förskolorna till det normala, även för barnen vars föräldrar var hemma (Pramling Samuelsson, et al., 2020).

En fördel i förskolan trots begränsningar var att arbete i mindre grupper gav bättre resultat och att det var enklare att integrera med barnen och följa upp varje barns intresse (Pramling Samuelsson, et al., 2020). På grund av pandemin har kontakten med vårdnadshavare begränsats (Park, Logan, Zhang, Kamigaichi & Kulapichitr, 2020) och pedagogerna har tvingats hitta nya verktyg att använda för att kunna genomföra en så bra samverkan som möjligt med vårdnadshavarna (Pramling Samuelsson, et al., 2020). Verktygen består av olika digitala forum och pedagogerna tror att dessa kan vara användbara även när det återgår till det "normala" (Pramling Samuelsson, et al., 2020; Atilas, et al., 2021). De sociala interaktioner som sker mellan barn och deras föräldrar, vänner och pedagoger i olika miljöer påverkar barnens erfarenheter och utveckling. Även interaktioner med de olika miljöerna i barns omgivning är av stor vikt för barns utveckling (Atilas et al., 2021). Pedagoger har som uppdrag att erbjuda barnen säkra lärmiljöer med en välkomnande atmosfär som gynnar lek, lärande, fantasi, samarbete, kommunikation och kritiskt tänkande, där det sociala lärandet står i fokus. Detta menar pedagoger, som genomfört hemundervisning med små barn, har försvårats under pandemin, då barnen inte får samma möjligheter till sociala interaktioner med andra barn, vuxna och med miljöerna (Atilas et al., 2021). Även om smitta bland pedagogerna till en början var låg upplevde de en ökad stress och oro för att bli smittade och föra smittan vidare till familjemedlemmar, på grund av den närkontakt mellan pedagoger och barn som sker i förskolan (Pramling Samuelsson, et al., 2020). Trots att pedagogerna förstod vikten av förskolans verksamhet för barnens välmående, utveckling och lärande samt barnens och vårdnadshavarnas rätt till förskolan uppger de ett etiskt dilemma mellan sitt professionella ansvar och sitt eget behov av att skydda sig mot smittan (Pramling Samuelsson, et al., 2020).

Eftersom Covid-19 är en pågående pandemi har det ännu inte kommit så mycket forskning kring detta område.

Syfte

Syftet med vår studie är att analysera hur pedagoger beskriver användandet av utomhusmiljön under den pågående pandemin.

Frågeställningar

Hur uppfattar pedagoger att utformningen av förskolans utomhusmiljö bidrar till olika handlingserbjudanden och möjligheter till handlingsutrymme för barnen?

Hur används utomhusmiljön under den pågående pandemin?

Metod

I det här kapitlet av studien presenterar vi den metod som vi använder oss av. Kapitlets underrubriker beskriver studiens ansats och vårt tillvägagångssätt för *datainsamlingsmetoden, urvalet, genomförandet, databearbetningen och analysen* samt våra *forskningsetiska överväganden*. Vi avslutar med en metoddiskussion som sammanfattar metodkapitlet.

Utifrån vårt syfte med vår studie att analysera hur pedagoger beskriver användandet av utomhusmiljön under den pågående pandemin har vi valt en kvalitativ ansats. Då det var pedagogers beskrivningar vi ville analysera rekommenderar Bryman (2018) en kvalitativ forskningsmetod, vilket vi valt att använda oss av genom kvalitativa intervjuer.

Datainsamlingsmetod

Enligt Bryman (2018) samt Ahrne och Svensson (2015) är skillnaden mellan kvalitativa och kvantitativa metoder att kvalitativa metoder utgår ifrån individen, till exempel utifrån individens beskrivningar, medan man genom kvantitativa metoder vill få reda på korrekt fakta om någonting. Därför blev valet av forskningsdesign enkelt för oss då vi ansåg att kvalitativa intervjuer skulle ge oss bredare svar och möjligheter till följdfrågor, vilket vi inte hade haft möjlighet till om vi till exempel hade valt enkäter. Enkäter hade kunnat ge oss raka svar på våra frågor men om pedagogerna hade missuppfattat någon fråga så hade vi inte fått någon användbara data. Vi kände inte heller att observation och textanalys var något för vårt arbete då detta inte skulle ge oss svar på pedagogernas beskrivningar.

Att använda sig av kvalitativa intervjuer är en fördel då man kan anpassa intervjuerna efter respondenterna och på så sätt få djupare kännedom, vilket ger en bredare bild med fler nyanser av objektet för studien (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Dock har kvalitativa intervjuer fått kritik som metod då de svar som informanten ger utgår ifrån dennes egna erfarenheter, samt att de är bundna till kontexten i just den studie som genomförs och därför inte kan ge en exakt bild av verkligheten (Ahrne & Svensson, 2015; Bryman, 2018). Då vi inte var ute efter ett statistiskt svar, utan pedagogers beskrivningar, valde vi att inte använda en kvantitativ ansats, utan en kvalitativ ansats utifrån vår studies syfte.

Vi valde att göra semistrukturerade intervjuer med olika förskolepedagoger för att fördjupa oss i vårt forskningsområde. Utifrån en kvalitativ ansats (Bryman, 2018) utgick intervjuerna ifrån ett antal intervjufrågor som var skrivna i förväg, samt relaterade till vårt valda område. Vi hade även förberett några eventuella följdfrågor som kunde ställas för att få mer utvecklade svar kring våra originalfrågor. Följdfrågor, både förberedda och spontana ställdes utifrån respondenternas svar samt hur intervjuerna fortgick. Utifrån denna typ av intervjumetod kunde vi få mer flexibla intervjuer där fokus låg på vad respondenterna ansåg vara viktigt att ta upp, detta menar Bryman (2018) skapar en mer rörlig intervju som anpassas utifrån fokus på respondentens beskrivningar. Även Løkken och Søbstad (1995) menar att denna typ av intervju är att föredra när man vill komma åt respondentens beskrivningar i stället för att bekräfta de antaganden som man själv ställt upp i förväg.

Urval

Till en början hade vi tänkt att utgå från det som Bryman (2018) kallar för kedjeurvalet där vi kontaktade rektorer på flera förskolor. Detta kan enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) vara riskabelt då personer i ledande positioner, såsom rektorer, kan välja ut kandidater som de vet kan tala gott om arbetsplatsen. Vi tänkte att alla nog talar gott om sin arbetsplats och att detta därför inte borde påverka.

Då vi inte fick önskad respons från rektorerna valde vi i stället att utgå från ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2018) vid urvalet av förskolor och förskolepedagoger, vilket innebär att vi vände oss till personer som för oss var lättillgängliga. I valet av förskolor utgick vi ifrån vår kommun och intervjuade åtta pedagoger där alla jobbar på olika förskolor. Ett av urvalskriterierna var dock att pedagogerna som kunde tänka sig att bli intervjuade hade arbetat både innan och under pandemin. Vi vill förtydliga att de pedagoger vi hört av oss till inte är pedagoger vi själva arbetat med eller umgås privat med. Detta är något som Løkken och Søbstad (1995) samt Repstad (2007) menar är viktigt att tänka på för att studiens trovärdighet inte ska påverkas. Eftersom vår relation till respondenterna inte är så pass nära kan vi ändå använda dessa utan att riskera att "go native" som Løkken och Søbstad (1995) kallar det för när man har en för nära relation till respondenterna, vilket kan påverka så att intervjuaren inte håller sig neutral.

Genomförande

Vi visste från första början att vi ville göra intervjuer och att det skulle bli en bra datainsamlingsmetod för vår studie. På grund av den pågående pandemin ville vi inte göra intervjuerna på plats och vi visste inte heller om vi skulle få utföra dem på plats på alla förskolor. Därför valde vi att göra våra intervjuer digitalt via Zoom-meeting. Det innebar att vi kunde få till intervjuerna olika tider på dygnet då pedagogerna själva kände att de hade tid. Detta för att vi själva vet att det är mycket under vårterminerna för pedagogerna med utvecklingssamtal och dylikt. Vi kände också att det var ett bra alternativ att inte behöva påverka deras arbetstider och det underlättade även för oss själva. Vi bad även om tillåtelse att spela in varje intervju för att lättare kunna gå tillbaka och lyssna på materialet igen. Detta menar Bryman (2018) underlättar arbetet med transkriberingen. För att testa denna typ av intervju via Zoom och för att veta om våra intervjufrågor skulle fungera till vår uppsats prövade vi först denna metod i en pilotstudie. Under intervjuerna i denna pilotstudie märkte vi att våra frågor var otydliga och lätta att missförstå, eftersom vi fick förklara dem för respondenterna. Vi behövde därför formulera om våra intervjufrågor, samt helt byta ut några av dem innan vi kunde genomföra de riktiga intervjuerna. Vi kände oss bekväma med Zoom som tillvägagångssätt och det blev sedan ett självklart val från vår sida att samla in data på. Vi hade hela tiden i åtanke att tekniken skulle kunna strula för oss, att vi till exempel inte skulle kunna spela in, att vi skulle få problem med internetuppkopplingen eller liknande. Vi hade dock tur då vi lyckades genomföra alla våra intervjuer utan problem.

Vi ville uppnå en viss mättnad och representativitet i våra intervjuer, vilket Eriksson-Zetterquist och Ahme (2015) menar kräver ett antal på mellan tio och femton intervjuer, men att sex till åtta kan räcka om samma svarsmönster återkommer i intervjuerna. Vi kontaktade därför 12 verksamma pedagoger med en förfrågan om de var villiga att genomföra en intervju. Efter att vi fått ett godkännande från åtta av dem skickade vi vårt missiv (bilaga 1) och information om hur de skulle gå tillväga för att skapa en inloggning på Zoom. Vi rekommenderade pedagogerna att skapa inloggningen i god tid innan den inbokade intervjun då det kunde ta tid innan deras profil blev registrerad på Zooms hemsida. På så sätt kunde vi förebygga ett möjligt hinder för att genomföra intervjun. I vårt missiv förklarade vi syftet med vår studie, samt att intervjun som beräknades ta mellan 30 och 45 minuter utgick ifrån de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2002). Vi bad även i vårt missiv om tillåtelse att spela in intervjun. Efter att de tillfrågade pedagogerna läst missivet och informationen om Zoom, bokade vi in datum och tid för att genomföra intervjuerna.

Vi genomförde intervjuer var för sig, en respondent och en intervjuare per intervju, detta för att intervjun skulle kännas så naturlig som möjligt och inte som ett förhör. Adelswärd, Evaldsson och

Reimers (1997) skriver om vardagligt institutionella samtal där samtalet eller intervjun i det här fallet har vardagliga drag, men att det ändå skapas en maktdimension mellan intervjuaren och respondenten då respondenten känner sig underordnad intervjuaren. För att så gott det går undvika att våra respondenter skulle känna sig underordnad valde vi att genomföra våra intervjuer så som vi beskrev ovan. Alla respondenter gav oss tillåtelse att spela in intervjuerna och vi transkriberade intervjuerna samt analyserade dem gemensamt.

Databearbetning och analys

Den empiriska data vi samlat in transkriberades och analyserades för att sedan sammanställas i den slutliga texten. När vi analyserade vår data använde vi oss av en teoretisk, tematisk analys som är ett av de vanligaste sätten att arbeta med när det gäller kvalitativa data (Braun & Clarke, 2006).

Tematisk analys är en metod för att identifiera, analysera och att finna mönster/teman i den insamlade datan (Braun & Clarke, 2006). Teoretisk tematisk analys drivs av forskarens teoretiska eller analytiska intresse inom ett område. Genom att använda denna form av tematisk analys får man en mindre rik beskrivning av data överlag, men en mer detaljerad analys av en viss aspekt av data, då den utgår ifrån en specifik forskningsfråga (Braun & Clarke, 2006). Vi utgick från de sex olika faserna som Braun & Clarke (2006) skriver om i sin artikel. Fas ett handlar om att bekanta sig med den empiri som samlats in genom att transkribera och läsa igenom data för att sedan i fas två kunna göra tillfälliga koder. Detta görs genom att försöka identifiera liknande inslag samt hitta relevant data att sammanställa för varje enskild kod. I fas tre delar man sedan in de olika koderna i olika teman. När man gjort detta ska man i fas fyra diskutera materialet och pröva de teman man kommit fram till. Därefter kommer fas fem där man namnger sina teman. Slutligen väljer man i fas sex ut det material som man ska använda till sitt resultat utifrån en forskningsfråga, teoretiska begrepp och själva analysen (Braun & Clarke, 2006).

Vid analysen av vår data började vi med att tillsammans transkribera och analysera materialet från intervjuerna. På så sätt kom vi fram till våra 24 tillfälliga koder. Utifrån de 24 koderna markerade vi sedan i våra transkriberingar med olika färger för att markera vad som hörde till vilka koder. För att synliggöra våra tre teman: *pedagogernas beskrivning av förskolans utomhusmiljö*, *pedagogernas förhållningssätt till användandet av förskolans utomhusmiljö* och *pandemins betydelse för användandet av förskolans utomhusmiljö*. Efter detta placerade vi in det som var markerat i olika färger under rätt tema. Till sist analyserades tema för tema och på så sätt formulerades ett resultat utifrån våra forskningsfrågor, teoretiska begrepp och syfte.

Forskningsetiska överväganden

För att de tillfrågade pedagogerna skulle få mer information om vad som gällde under intervjun och hur lång tid det skulle ta, skickades ett missiv ut till alla. Missivet innehöll information om de fyra olika forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2002), vilket både Bryman (2018) och Löfdahl (2018) beskriver som väsentligt för de personer som deltar i forskningen. I början av missivet (bilaga 1) presenterade vi oss själva, vad syftet med vår studie var, samt deltagarnas roll i studien. Detta baseras på den första principen, informationskravet (Vetenskapsrådet, 2002), vilket innebär att deltagarna har rätt att veta vad de medverkar i. Där skrev vi även information om att studien är frivillig och att deltagarna när som helst fick avbryta sin medverkan. I missivet skrevs också information om samtyckeskravet (Vetenskapsrådet, 2002) som innebär att det behövs ett tydligt medgivande av deltagarna att de ville vara med i studien. Konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2002) är den tredje principen som vi informerade deltagarna om i vårt missiv, vilket handlar om att vi som forskare ska

avidentifiera deltagarna. Det innebär att vi intygar att deltagarnas personuppgifter stannar hos oss och på så sätt inte sprids vidare och att vi inte använder dem i studien. På så sätt kan svaren därför inte spåras tillbaka till dem. Slutligen informerades deltagarna om den fjärde och sista principen, nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002), där vi skrivit att vi endast använder insamlade data i studiens syfte och inget annat, samt att datan kommer att förstöras när arbetet är färdigt och examinerat.

Metoddiskussion

På grund av den rådande pandemin begränsades möjligheterna till att utföra en studie på plats på olika förskolor. För alla inblandades säkerhet har vår tanke därför hela tiden varit att genomföra intervjuerna via Zoom och spela in varje intervju för att lättare kunna transkribera efteråt. På så sätt undviker vi all smittorisk och tiderna för intervjuerna gick att anpassa lättare. Vi kontaktade flera rektorer i vår kommun, men fick inga svar från majoriteten av dem. Därför valde vi att i stället vända oss direkt till pedagoger som vi visste var verksamma innan och under pandemin. Detta gav ett bättre gensvar då åtta av de tillfrågade pedagogerna var villiga att ställa upp på en intervju. Att vi försäkrat oss om att pedagogerna varit verksamma både innan och under pandemin går att relatera till trovärdighet i vårt resultat, vilket forskare behöver för att säkerställa att det utförs i enlighet med de regler som finns och att resultatet rapporteras till de personer som är en del av den sociala verkligheten som studerats. Detta görs för att bekräfta att forskaren har uppfattat verkligheten på rätt sätt (Bryman, 2018).

Vi valde att begränsa vår studie till vår egen kommun, vilket kan ha påverkat vår trovärdighet och överförbarhet. Överförbarhet handlar om hur vår insamlade data skulle kunna bedömas och hur resultatet kan bli överförbart till en annan studie och miljö, eller i samma kontext, men vid en annan tidpunkt (Bryman, 2018). Ett exempel på detta är att vi på grund av den pågående pandemin inte har kunnat besöka förskolorna för att själva se miljöerna och verksamheten som respondenterna berättar om och därför kan vi inte heller veta exakt hur väl respondenternas svar stämmer med verkligheten. Ett annat exempel är om vi hade valt att intervjua flera pedagoger från samma förskola, så skulle resultatet kunnat se annorlunda ut eftersom ett möjligt samband skulle ha stärkt överförbarheten och trovärdigheten i vår studie ytterligare. Anledningen till att vi inte gjorde på det viset var för att vi i stället ville se om detta samband gick att upptäcka mellan olika förskolor. Då både förskolans miljöer och den pågående pandemin är föränderlig kan detta också påverka trovärdigheten och överförbarheten i en sådan här studie. Om vi hade genomfört studien igen om några månader eller ett år skulle resultatet i studien kunna ge ett annat utfall.

Resultat och analys

Syftet med vår studie var att analysera hur pedagoger beskriver användandet av utomhusmiljön under den pågående pandemin. Efter bearbetning av data resulterade analysen i tre teman och utifrån dessa tre teman kommer vi nedan att redovisa vårt resultat som sammanställts genom en teoretisk, tematisk analysprocess, vilket tidigare nämnts i studiens metodavsnitt.

Pedagogernas beskrivning av förskolans utomhusmiljö.

Pedagogerna i vår studie beskriver sina förskolegårdar som har en variation av naturliga miljöer, de är lummiga och kuperade, samt består av en blandning av växtlighet, odlingar, fruktträd, bärbuskar och kullar. Gårdarna består även av arrangerade lärmiljöer med fasta material som sandlådor, rutschkanor och klätterställningar, vissa har även gungor och någon liten kiosk. Pedagogerna säger att det är viktigt att utgå från barnens intressen så att de får vara med och påverka vad de leker med, därför består förskolans utomhusmiljöer av en blandning av både färdigt material och naturliga material. Materialet ska väcka ett intresse för fortsatt utforskande hos barnen och byts därför ut vid behov. Vissa material är tillgängliga för barnen hela tiden, medan andra material behöver de be om att få tillgång till. En pedagog säger: *“Och då spelar det liksom ingen roll när, ja men att det alltid ska kunna tas fram cyklar och jag menar på vinter, fram med madrasser och pulkor och att det ska finnas saker efter säsong om man säger så”*. Som nämns i citatet så erbjuds vissa material endast efter årstider, men pedagogerna strävar efter att resterande material ska vara tillgängligt hela tiden för att barnen ska kunna förverkliga sina idéer.

Någonting som alla pedagoger gemensamt nämnde var att de inte enbart använder sig av förskolegården, utan alla pedagoger drar även nytta av de närmiljöer som finns runt omkring förskolorna. Pedagogerna menar att genom att erbjuda barnen ett varierat utbud av material och miljöer ges barnen utrymme att använda sin fantasi och kreativitet. Att erbjuda barnen olika material skapar fler möjligheter för barnen att utforska och lära. Exempelvis kan barn leka att material är en färja ena dagen, men nästa dag är det en bil eller en raket. När barnen får utforska material kan en plankan bli en katapult eller gungbräda då de upptäcker att när de väger ner den ena sidan så åker den andra sidan upp. Vi tolkar detta som att pedagogerna menar att olika material och miljöer har olika handlingserbjudanden. Enligt pedagogerna bör det finnas en variation och balans mellan fartfyllda och lugna miljöer. De uppger att utomhusmiljön ska vara stimulerande och utmanande, men det bör samtidigt finnas platser som barnen kan få vistas i där de får vara ifred och leka. En pedagog säger att: *“Man måste få det där stället där man kan få vara själv, under ett litet träd eller en liten buske och där man kan sitta och fiffilura”*. Vi tolkar det som att pedagogerna menar att det är för att gynna olika handlingsutrymmen så att barnen kan utöva sin agens.

Många av pedagogerna beskriver även hur blandningen av material, samt kombinationen av planerade miljöer och den variation som naturliga miljöer erbjuder, lockar till motoriska lekar. En pedagog säger utifrån detta att:

“Jamen, det är ju det här, alltså att tillfredsställa är ju ett konstigt ord, men ändå, att tillfredsställa det här fysiska, utmaningarna, klättra, hoppa, springa skutta. Vi har ju sånt här utegym eller vad det kallas för och det är ju de här motoriska grundövningarna man kan jobba med.”

Pedagogerna anser att miljöerna erbjuder mycket motorik och även rollekar där barnen får röra på sig och leva ut sina fantasier. De kanske är superhjältar som räddar världen, tjuv och polis eller en familj när de leker mamma, pappa, barn. I utomhusmiljön leker barnen även gärna regellekar, det vill säga

lekar där de måste förhålla sig till en viss struktur. Vissa lekar har barnen hittat på själva efter att de inspirerats av barnprogram som de sett och sedan tillsammans skapat en lek av, medan andra är lekar som pedagogerna introducerat, som till exempel *hur mycket är klockan farbror lejon*. Vi kan utifrån detta se att pedagogerna har ett tänk kring handlingserbudanden och handlingsutrymmen, även om de själva inte benämner det så. Vidare menar pedagoger i vår studie att det kan finnas begränsningar i förskolans utomhusmiljöer, vad gäller motorik, då de ofta är anpassade för äldre barn som kan använda alla miljöer som gården har att erbjuda. Medan vissa miljöer kräver att material anpassas för att de yngre barnen ska kunna utnyttja dem, då de annars är svårhanterade för de barn som inte har utvecklat motoriken tillräckligt än. En pedagog i studien beskriver det så här:

“Jag tror om man tänker sig hela gården, den är nog gjord liksom för dom äldre barnen, hela, alltså alla ytor. Medan man tänker på dom mindre så tänker man på att det ska finnas gungor som även dom mindre kan ha, det ska finnas cyklar som även dom mindre kan cykla på. Alltså man måste tänka liksom satt man inte tappar dom här minstingarna. Det är ju viktigt”.

Vidare menar de att det inte nödvändigtvis enbart är en begränsning, det kan även vara en lärandesituation för barnen, beroende på hur pedagogerna ser på det. Slutligen menar en av pedagogerna i studien som arbetar på en privat förskola där de inte berörs av samma begränsningar som en kommunal förskola, de får till exempel med vårdnadshavarnas tillstånd skjutsa förskolebarnen i sina privata bilar vilket möjliggör fler typer av utflykter. Detta medför att de i större utsträckning kan använda sig av miljöer som ligger längre bort från förskolan och på så sätt får de ett större utbud av miljöer. De besöker bland annat badhus, lekplatser, en grod-tjärn och badstränder. Detta kan uppfattas att det kan vara skillnad mellan en kommunal och en privat förskola vilket kan leda till att utomhusmiljö och pedagogers förhållningssätt ser olika ut och alla förskolor och miljöer ser olika ut.

Pedagogernas förhållningssätt till användandet av förskolans utomhusmiljö.

När pedagogerna pratar om förskolegården tar de upp att de anser att vissa miljöer inte kan erbjuda lika mycket som andra, men att de som pedagoger behöver använda sin fantasi för att se det barnen ser och på så sätt få en större förståelse för barnens lekar, samt för hur de kan skapa ett vidare utforskande kring dem. Detta exemplifieras av en pedagog som berättar: *“Det är några hyllor som sitter mellan två träd, men det är liksom, det blir ju en kiosk, eller det kan bli en restaurang, eller, så att de här ställena inbjuder ju till sådana grejer”*. Något som inte ser mycket ut för världen kan, om det får chansen, skapa så många möjligheter, menar pedagogerna i vår studie. De tar även upp att utomhusmiljön har många erbjudanden som hjälper dem att uppnå målen i läroplanen, speciellt kring de naturvetenskapliga ämnena. Vidare säger de att alla ska utgå från ett arbetssätt med läroplanen som grund till ett lustfyllt lärande, detta för att kunna fånga barnens intressen på ett inspirerande sätt. En stor vikt av pedagogernas uppfattningar om utomhusmiljöns verksamhet läggs på kombinationen av planerade aktiviteter och fri lek, detta för att skapa en så bra lärandemiljö för barnen som möjligt.

Något som påverkar hur förskolans miljöer används är pedagogernas olika barnsyn. Det skapar intressanta diskussioner mellan pedagogerna, vilket de menar inte skulle vara möjligt om alla tycker och tänker lika. Pedagogerna tar upp att det som kan begränsa barnens möjligheter till utforskande är dels pedagogernas egna förhållningssätt och barnsyn, men även kommunens reglering av förskolegården som medför att mycket av de material som pedagogerna använder för att skapa miljöer av tas bort. En pedagog säger: *“Så att vi har egentligen inte så mycket att påverka på vår gård”*. Det sistnämnda gäller dock inte privata förskolor, där det endast är fantasin som sätter gränser. Vi tolkar

det som att pedagogerna menar att de olika barnsynerna, samt kommunens riktlinjer, beroende på om förskolan är kommunal eller privat, kan påverka hur barnen får möjlighet till ett brett handlingsutrymme eller inte i de handlingserbjudanden som utomhusmiljön har att erbjuda. En av pedagogerna som tog upp detta sa:

“Vi har ju det att förhålla oss till och lätt att tänka jo men våra små barn, tänker man nä, men de, men så är det ju inte. Utan även där tänka vad är det för undervisningssituation i den här leken? Det kräver ju sina pedagoger och vi kan få jätteintressanta diskussioner. Men, som sagt var, utifrån pedagogens roll är det ju, vi har ju ett jätteansvar där, tycker jag faktiskt. Det är faktiskt vi som begränsar ofta, tror jag, i vårt sätt att tänka och se. Det är barnsynen mycket som styr.”

Vidare säger pedagogerna att de strävar efter ett didaktiskt förhållningssätt kring utomhusmiljön, där pedagogiskt planerade aktiviteter kombineras med fri lek. Barnen ska ges möjligheter att fritt få utforska miljöerna och på så sätt utan att känna att pedagogerna inkräktar på den, menar pedagogerna och säger:

“Att de får också göra egna val i det här, att det är inte vi som ska vara där och peka och, utan verkligen tittar hur, vad visar de intresse för och vad verkar de vara sugen på att undersöka och utforska? Men då måste man ju ha de där stora öronen, som jag sa. Och kika med glasögonen, att vad är det de visar intresse för?”

Barnens intressen och läroplanen är något som alltid finns med i bakhuvudet när de planerar verksamheten. Utifrån läroplanen tar pedagogerna upp vikten av utomhusmiljön och hur de har som uppdrag att använda den för att främja lek och lärande, samt att hitta lärotillfällen i de upptäckter barnen gör i vardagen. En pedagog säger: *“Utomhusmiljö ska ju vara stimulerande, utmanande, påhittiga pedagoger kanske. Samtidigt värna om den fria leken”*. Pedagogerna uppger att genom att utforska förskolans miljöer tillsammans med barnen och ge dem termer att beskriva sitt utforskande med skapas ett lustfyllt lärande. Vidare benämner pedagogerna i vår studie både förskolegården och de närliggande områdena som utomhusmiljö. De använder närmiljöerna i lika stor utsträckning som förskolegården och vissa av förskolorna har även skapat lärandemiljöer i närliggande skogar dit de tagit med material från förskolan. På så sätt fungerar dessa miljöer som en förlängning av förskolans egen miljö genom att förskolorna nyttjar dem till sin pedagogiska verksamhet och att även i de närliggande miljöerna utgå ifrån barnens intressen. De närliggande utomhusmiljöerna erbjuder barnen ytor att utforska och uttrycka sig i, där de kan leka, hoppa, springa och stoja. I utomhusmiljön har pedagogerna större ytor och många aktiviteter att se över. Detta tolkar vi som att pedagogerna menar att utomhusmiljön erbjuder barnen frihet, men att pedagogerna ändå har ett visst ansvar. Vilket går att relatera till att barnen ska känna sig trygga i förskolans miljöer. Detta berättar pedagogerna att de gör genom att de håller sig runtomkring barnen som behöver dem nära, medan de barn som leker på egen hand får vara ifred, men att pedagogerna alltid har barnen under uppsikt för att kunna vara behjälplig om det behövs.

Däremot uppger pedagogerna också att de känner ett behov av att ha uppsikt över barnens lek och att det grundar sig i ett säkerhetstänk. De menar att det lätt kan ske olyckor när barnen är själva. Då pedagogerna ansvarar för säkerheten på förskolan krävs det att de kommunicerar med varandra och roterar i miljöerna, så att de inte står stilla i en klunga utan uppsikt över vad som händer på resten av gården. En av pedagogerna säger att:

“Ja det är ju just det här att finnas i närheten så att man liksom vet, ja men just det här för att om det händer någonting, så att jag kan berätta för föräldrarna sen, att det här har hänt. Än att man står där som ett blåbär och liksom eh, nä, jag vet inte varför han har den där bulan i pannan! Utan att man liksom, ja man måste ju finnas i närheten, så att man har...och då får man ju sprida ut sig. Så att man har vissa platser kanske som man vet att, ja men här händer det mycket. Ja, men då kan man liksom nu måste jag flytta mig hit, kan du hålla ett öga här? Så att man har ju hela tiden en kommunikation med sina kollegor också”.

Tryggheten i utomhusmiljön är något som tas upp flertalet gånger, vilket vi tolkar som att det är någonting pedagogerna anser är viktigt för barnen i förskolan. Pedagogerna berättar hur de roterar eller sprider ut sig på gården för att titta till barnen och att det även ska finnas en trygg punkt dit barnen ska veta att de alltid kan vända sig för att hitta en pedagog. En pedagog berättar: *“Men jag tycker också att det är viktigt att man är någonstans med och leker, men inte överallt. För vissa behöver ju också få leka själva”.* En av pedagogerna tar även upp att rutiner och regler som alla pedagoger på förskolan gemensamt förhåller sig till skapar en trygghet för barnen och för pedagogerna som då alltid vet vad som gäller, hen säger att: *“Vi har vissa uteregler, som ska följas av alla vuxna så att alla vet om det”.* Planerade aktiviteter i kombination med denna trygghet hjälper barnen att våga prova själva.

Pedagogerna pratar om balansen mellan planerad verksamhet utifrån sitt uppdrag och fri lek. De säger att båda är lika viktiga och att de hör samman. Det är upp till pedagogerna att skapa denna balans, de utgår från barnens intressen i miljöernas erbjudanden, sedan reflekterar, planerar och genomför de aktiviteter med barnen i syfte att lära dem mer om vad de visat intresse för. Att planera en verksamhet utifrån barns intressen kan ibland vara svårt säger pedagogerna. De kan ha planerat en aktivitet utifrån någonting som barnen visat intresse för, men när aktiviteten ska genomföras har barnen ibland upptäckt någonting nytt som fångat deras intresse. Det finns så mycket i utomhusmiljön som lockar. I pedagogernas planerade verksamhet delar de upp barngrupperna i mindre grupper som sedan får delta i olika aktiviteter, vissa grupper är då kvar på förskolans gård medan andra lämnar den för att utnyttja närområden runt förskolan. Vidare nämns att det finns samma möjligheter utomhus som inomhus, det gäller bara att hitta erbjudandena:

“...det här är ju vårt uppdrag och att främja lärandet då genom att planera och genomföra de här aktiviteterna som vi har pratat om då utomhus till exempel. Så är det ju ändå en lek i naturen, egen fantasi utan gränser, det är alltså både och där känner jag. Att man kan använda lärandesituation, utifrån läroplan och syfte och mål. Och samtidigt erbjuda...ja men att man tänker lite både och där och att framför allt att man kanske behöver reflektera, vad är det man vill att barnen ska lära sig och hur når vi dit och hur får barnen göra sina val utifrån det?”

Ett aktuellt ämne inom förskolans verksamhet är hållbar utveckling, pedagogerna och barnen använder sig mycket av naturmaterial som de hittar i närområdena och sedan tar med tillbaka till förskolan. På förskolegården finns en bred variation av tillgängligt lekmaterial som barnen får lära sig att vara rädda om och som de gärna får använda i de olika miljöerna.

Pedagogerna tar upp sin roll i barnens utforskande och lyfter vikten av att vara en påhittig och tillåtande pedagog som möjliggör i stället för att begränsa. Vill barnen utforska någonting i utomhusmiljön som de i normala fall brukar göra inomhus, säger pedagogerna i studien att de kan få ta med det materialet ut, vilket pedagogerna menar endast skapar fler lärmiljöer. Barnen ska även ges

möjlighet att vara medskapare av sin egen utbildning, aktiviteterna ska utgå ifrån barnens intressen och inte enbart från pedagogernas intentioner. Utifrån detta säger en pedagog att:

“Så att sen kan jag känna utifrån vår roll också, ger man dem tillräckligt utrymme för egna tankar, egen fantasi, eller är det vi som styr? Och vi har ju även läroplanen där, som säger att vi ska lyssna på vad barnen säger och göra plats för deras tankar, tänker jag. Och att få använda sin fantasi och deras kreativitet. Och det handlar ju jättemycket om inflytande och vilken barnsyn man har som pedagog.”

Pedagogerna i studien beskriver hur dialogen kring utomhusmiljöns olika erbjudanden utifrån ett lärandeperspektiv blivit mer aktuellt och att pedagogerna tagit till sig mer hur de kan förhålla sig till läroplanen utifrån utomhusmiljöerna, då inomhusmiljöerna inte används i samma utsträckning längre. Att inomhusmiljöerna inte används i lika stor utsträckning tolkar vi utifrån att förskolorna förhåller sig till de restriktioner som kom i samband med den pågående pandemin i vårt samhälle.

Pandemins betydelse för användandet av förskolans utomhusmiljö.

De restriktioner som pandemin har medfört har inneburit en del begränsningar i förskolans verksamhet då de aktiviteter som alla avdelningar på förskolorna tidigare genomfört tillsammans fått ställas in eller fått hållas inom respektive avdelning för att kunna hålla avstånd. Vidare beskriver pedagogerna hur de tänker kring den pågående pandemin, dess restriktioner och förskolans verksamhet. De säger att det har krävts en del anpassningar kring verksamheten i utomhusmiljön då fokus kring miljöer oftast läggs på inomhusmiljöerna, men att det nu har blivit en del av vardagen där pandemins restriktioner är inkluderade i verksamhetens planering. Det kan lätt bli att förskolans utomhusmiljö kopplas till fri lek, medan inomhusmiljön kopplas mer till planerad verksamhet, vilket pedagogerna i studien uppger har förändrats nu under pandemin. Den har därför även haft en positiv inverkan vad gäller utomhusmiljön, då den har prioriterats som en läromiljö och pedagogerna i och med detta fått ett mer didaktiskt tänk med mer dialog om hur de planerar kring, samt synliggör lärandet i utomhusmiljön. Några av pedagogerna uppger även att den inre miljön har påverkats under pandemin på det sätt att barnen inte känner samma trygghet där som i utomhusmiljöerna. Detta säger de att de tror beror på att barnen vant sig vid att vistas mycket i utomhusmiljöns öppna ytor och att det inomhus i stället känns trångt och instängt:

“...så att kontentan av att vi är ute mycket det är att de inre miljöerna blir kanske ett mer, barnen vet inte riktigt vad de ska göra inomhus. Så att de har ju vi fått jobba mycket med nu, bara för att tryggheten och vad kan man göra i den här miljön inne?”

Barnens trygghet i förskolans miljöer byggs upp redan under inskolningen och pedagogerna i vår studie berättar att inskolningar till stor del skedde inomhus innan pandemin, men i och med den rådande pandemin sker fler och fler inskolningar utomhus. En pedagog säger: *“Nu skapar vi ju tryggheten ute först, vilket man kanske har gjort tvärtom förut”*. Pedagogerna i studien beskriver ett arbetssätt där de anpassar sig utifrån barnens behov. De säger att vissa barn har ett större behov av den trygghet som en medforskande pedagog kan ge, medan andra barn hellre vill leka på egen hand och få vara ifred från pedagogerna:

“Ja men är man med de här småpluttarna, de vill ju liksom att man, de vill ju ha närheten, så då är man ju ankrad i sandlådan eller ja, men vart de nu är. Medan de här större barnen, de vill ju

ändå ha sin lek. Men man bör ju ändå liksom finnas så att man hör vad som sägs och händer i leken”.

Förskolans verksamhet består till stor del av vistelse i utomhusmiljö och pedagogerna i studien beskriver att de går ut tidigare och är ute längre på dagarna nu under den pågående pandemin, vilket de uppger har krävt mer planering vad gäller användandet av utomhusmiljön, samt rutiner. Den största omställningen gäller överlämningar som nu under pandemin sker utomhus för att kunna hålla avstånd. Pedagogerna säger att det inte bara har blivit skillnad i verksamheten utan även i själva samverkan med vårdnadshavarna. Då pedagogerna inte längre kan bjuda in vårdnadshavarna i verksamheten på samma sätt försöker de ändå att bibehålla samverkan genom digitala forum, där de även uppdaterar om de restriktioner som gäller för förskolan under pandemin. En av pedagogerna uppger att hon tycker att det är lättare att boka möten digitalt med vårdnadshavarna då de ofta har större möjlighet att kunna medverka på kvällstid, vilket man i vanliga fall inte brukar boka möten under:

“Ja men som bara en sån här grej som zoom-möten, det tycker jag är hur bra som helst. Så med tanken på vårdnadshavare och ha kvällsmöten eller vad som helst, så är det ju klockrent.”

Förskolorna bedriver fortfarande verksamhet i inomhusmiljö, men då i mindre grupper, medan resterande barngrupper vistas utomhus. Även i utomhusmiljön delas barngrupperna in i mindre grupper som sedan sprids ut i olika miljöer. Pedagogerna uppger även att de i sin verksamhet utnyttjat närliggande miljöer både innan och under pandemin, men att det under pandemin varit mer aktuellt att sprida ut barngrupperna. Det som dock uppfattats som ett hinder av vissa är att de inte kan vara lika spontana kring användandet av närliggande miljöer nu som innan, på grund av de restriktioner som gäller kring pandemin. Lekparken kan till exempel visa sig inte vara ett alternativ om det redan vistas andra där just då. Den pedagogiska verksamheten i förskolan har fortfarande gått att genomföra trots att det pågår en pandemi. Pedagogerna säger att de planerar och strukturerar upp aktiviteter med barnen precis som innan, men att planeringarna ibland kan behöva ändras och att vissa aktiviteter kan behöva ställas in på grund av pandemin då den påverkar personaltätheten. Många av de aktiviteter som i vanliga fall brukar genomföras inomhus har under pandemin flyttats ut för att verksamheten ska kunna fortsätta som vanligt, oavsett i vilken typ av miljö den genomförs. Pedagogerna berättar hur de börjat ta ut material från förskolans inomhusmiljöer för att kunna erbjuda mer aktiviteter utomhus. En av pedagogerna säger även att det har lockat barnen till mer utforskande och samarbete:

“Men vi har ändå försökt att genomföra det så gott det går. Just att kanske, jamen skulle vi vara inne med ett gäng och måla, jamen då tar vi ut då, så får de måla ute i stället. Vilket då kanske har gjort att då har äldre barn kommit och så att det har blivit mer liksom samarbete mellan åldrarna, eller över åldersgränserna. Så det kan jag tycka är en positiv grej, att de stora och små interagerar mer med varandra.”

Utifrån de direktiv som råder, samt ur ett hälsoperspektiv är barn och pedagoger ute så mycket som möjligt nu under pandemin, på vissa förskolor sover även barnen utomhus, vilket pedagogerna hoppas minskar smittspridning. Verksamheten har till stor del flyttats ut i utomhusmiljön, men behöver ibland anpassas utifrån väder. En pedagog säger: *“Visst det kanske är lite svårt och sitta och rita när det är 15 grader kallt”.* Pedagogerna säger att planeringen av verksamheten är mer aktuell nu än någonsin då personaltätheten påverkas mycket av pandemin. Det är därför viktigt att kollegor ger varandra möjlighet att genomföra sin planering, samt hjälpas åt att se efter varandras barn. Pedagogerna får nu

under pandemin vara mer flexibla i sin planering och de behöver ofta ha en plan B. Pandemin har även inneburit en omställning för barnen och pedagogerna vill därför understryka vikten av att upprätthålla en kommunikation även mellan barn och vuxna. De uppger att det är viktigt att förbereda barnen genom tydliggörande pedagogik för att barnen ska veta vad som ska hända, då verksamhetens planering ibland kan innebära att pedagogerna behöver avbryta barnens lek.

Pedagogerna i vår studie tror inte att de efter pandemi kommer återgå till den "vanliga vardagen", utan de menar att de ändå måste tänka framåt för att de själva ska kunna utvecklas. Pandemin har medfört en del förändringar i verksamheten och pedagogerna tror även att tiden efter pandemin kommer innebära en stor förändring med mycket arbete för att få till en ny vardag. *"...för som sagt det här är ju det nya normala med massa grejer, vill man verkligen gå tillbaka egentligen som vi hade förut?"*.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis beskriver pedagogerna i studien vikten av utomhusmiljön och den verksamhet som genomförs där. De beskriver hur de vistas mycket i olika utomhusmiljöer nu under pandemin, både på förskolans egen gård, men även i närliggande miljöer. Detta kräver mycket planering då personaltätheten påverkas av pandemin. När de planerar verksamheten i utomhusmiljöerna utgår de från läroplanen, barnens intressen och de restriktioner som gäller kring den pågående pandemin. Nu under pandemin flyttas även en del av inomhusverksamheten ut till utomhusmiljöerna, vilket resulterar i att pedagogerna använder dem mer i sin pedagogiska verksamhet och ser dem som läromiljöer och inte endast för fri lek. Utifrån ett didaktiskt förhållningssätt arbetar pedagogerna för att utifrån en blandning av fri lek och planerad verksamhet erbjuda barnen en variation av miljöer och material som gynnar de handlingserbjudanden och handlingsutrymmen som barnen erbjuds i förskolans utomhusmiljöer. Pedagogerna menar att barnen genom sitt utforskande i utomhusmiljöerna får goda förutsättningar för samarbete, lärande och utveckling, samtidigt som det är hälsofrämjande. Pedagogerna beskriver hur användandet av utomhusmiljön har påverkats både positivt och negativt av pandemin. Positivt utifrån att utomhusmiljön har fått ett mer didaktiskt fokus och negativt utifrån de begränsningar som pandemin medför kring användandet av utomhusmiljön. Enligt pedagogerna är det de själva och kommunen som begränsar barnens möjligheter att utforska förskolans utomhusmiljö. Trygghet är en viktig faktor för att barnen ska våga utforska miljöerna, samt att barnen måste få värna om sin lek. Pedagogerna tar upp att barnen under pandemin är mer vana vid utomhusmiljön än inomhusmiljön, vilket har påverkat barnens trygghet i inomhusmiljön och de får då svårt att upptäcka miljöernas handlingserbjudanden. Pandemin har påverkat samverkan med vårdnadshavarna då de inte kan bjudas in i verksamheten på samma sätt som tidigare. Pedagogerna i vår studie tror inte att de kommer återgå till det "normala" när pandemin är över, de tror att det kommer krävas arbete för att utveckla en ny vardag.

Diskussion

Syftet med denna studie har varit att analysera hur pedagoger beskriver användandet av utomhusmiljön under den pågående pandemin. Materialet som vi samlade in har analyserats genom en teoretisk, tematisk analys, utifrån Braun och Clarkes (2006) sex olika faser. I den här diskussionen kommer resultatet diskuteras och jämföras med våra teoretiska utgångspunkter samt vad tidigare forskning har visat utifrån vår bakgrund. Slutligen kommer en slutsats sammanfattas samt att framtida studier kommer presenteras.

Pedagogerna i vår studie beskriver att deras miljöer består av en blandning av naturliga och arrangerade miljöer, där vissa miljöer har fler erbjudanden än andra. Detta går att relatera till Blanchet-Cohen och Elliot, (2011); Ernst, (2014); Guardino, et al, (2019) som menar att om barnen får vistas i olika miljöer bidrar det till fördelar som exempelvis hälsa, koncentration, lärande och sociala färdigheter. I de miljöer som inte erbjuder lika mycket handlingserbjudanden använder pedagogerna i vår studie sin fantasi för att se det barnen ser. Barnen upptäcker och avkodar olika handlingserbjudanden utifrån miljöernas utseende och design (Eriksson Bergström, 2021). Inom fältet för förväntade handlingar (FPA) lär sig barnen att hantera de didaktiskt planerade miljöerna, för att sedan genom fältet för fritt upptäckande (FFA) själva och tillsammans med andra utforska handlingserbjudandena i de oplanerade miljöerna och på så sätt utvecklas och lära (Reed, 1993). Det kan vara olika svårt att samspela med vissa miljöer beroende på vilka handlingserbjudanden de har, men genom att avkoda dessa handlingserbjudanden upptäcker barnen vilka aktiviteter som passar i de olika miljöerna (Eriksson Bergström, 2021). En av pedagogerna i vår studie tog upp ett exempel på denna typ av avkodning där barnen upptäckte att några hyllor mellan två träd kunde bli en kiosk eller restaurang.

I förskolans utomhusmiljö utvecklas barnen genom att interagera med sin omgivning då den erbjuder ett utforskande med en mängd olika material (Atilas, et al., 2021). Enligt Eriksson Bergström (2021) påverkar miljöernas utformning vilka erbjudanden de besitter och på så sätt även de förhandlingar som barnen gör med hjälp av utomhusmiljöns fysiska material. Materialet som används i förskolans utomhusmiljö består av både planerade och oplanerade material som valts ut utifrån barnens intressen, detta för att de ska få vara med och påverka sitt lekmaterial. Det är i utrymmet mellan barnen och materialen som barnen via handlingsutrymmen upptäcker handlingserbjudanden och det är där möjligheter till erbjudanden av aktiviteter erbjuds (Dahlström, 2018). Pedagogerna i vår studie menar att en variation av material ger barnen möjlighet att använda sin fantasi och kreativitet, samt att det möjliggör mer utforskande och lärande. De strävar därför efter att göra materialet mer tillgängligt för barnen. De menar att sättet de ser på miljöerna kan de skapa både begränsningar och lärandesituationer för barnen. Att vara en påhittig och tillåtande pedagog skapar möjligheter för barnens utforskande och är det ett material som finns inomhus som barnen gärna vill fortsätta att utforska utomhus, finns möjlighet till det också menar pedagogerna i studien. Eriksson Bergström (2021) jämför planerade miljöer och material med naturliga och oplanerade material. Författaren menar att barn inte upptäcker lika många handlingserbjudanden i planerade miljöer och material, vilket medför att de därför leker så som det förväntas av dem, medan de i naturliga miljöer och material finner fler handlingserbjudanden som uppmuntrar till kommunikation, kollektiva och mer varierande lekar.

Pedagogerna i vår studie anser att utomhusmiljön bör ha en balans mellan fartfyllda och lugna miljöer och att dessa ska vara stimulerande och utmanande, samt ha plats för hemliga rum där barnen kan få

vara ifred. Vilket går att relatera till det Eriksson Bergström (2013) skriver om hemliga rum som barnen endera hittar eller skapar själva för att kunna delge varandra hemligheter eller för att skydda och kontrollera sin lek. Vidare menar hon att låta barn få leka ifred ger dem möjlighet att växa genom sitt utforskande, detta innebär inte att pedagogerna inte tar sitt uppdrag på allvar (Eriksson Bergström, 2017).

När pedagogerna i vår studie beskriver utomhusmiljön menar de både förskolegården och de närområden som finns runt förskolorna. Dessa närområden används som en förlängning av förskolans egna miljöer och används i lika stor utsträckning i verksamheten. De naturliga miljöer som finns i dessa närområden har en större handlingserbudanden vilket innebär att barnens lekar blir mer varierade genom deras engagemang och kreativitet Eriksson Bergström (2013). Vidare menar författaren att barnen lättare kan omforma dessa miljöer för egna behov, medan planerade miljöer skapar frustration då de är skapade av vuxna och därför är mer obegripliga för barnen. Detta är någonting som Ernst (2014) anser är viktigt då barnen engageras, inspireras och utmanas till lärande och utveckling genom de naturliga lek miljöernas variation, mångfald, manipulerbarhet och öppenhet. För att skapa en helt ny värld för barnen att upptäcka räcker det ibland att bara öppna grinden, menar en pedagog i vår studie, vilket vi tolkar som att det inte finns några svårigheter för pedagogerna att erbjuda nya handlingserbudanden med en bred variation av handlingsutrymmen till barnen. I studien tas det upp att det är skillnader mellan hur privata och kommunala förskolor kan använda miljöer utanför förskolegården. Pedagogerna på den privata förskolan tar bland annat upp att de kan besöka badstränder med barnen. Ernst (2014) anser att stränder kan erbjuda barnen många möjligheter till utforskande på grund av sin ständigt föränderliga natur och utbud av oplanerade material, dessa låter barnen vara kreativa i användandet av sin fantasi. Manipulerbarheten i dessa oplanerade miljöer och material menar Ernst (2014) möjliggör för barnen att genom sitt handlingsutrymme skapa sin egen lilla värld.

Pedagogerna i vår studie anser också att verksamheten har samma möjligheter i utomhusmiljön som i inomhusmiljön. De säger att de endast behöver hitta erbjudandena, vilket vi tolkar som att de menar de handlingserbudanden som miljöerna erbjuder. Ernst (2014) och Blanchet-Cohen och Elliot (2011) skriver att inomhusmiljön ofta innefattar mycket stillasittande aktiviteter, vilket kan medföra olika hälsorisker för barnen, medan att vistas i en utomhusmiljö där en blandning av planerade och oplanerade redskap medför ett växande intellekt hos barnen, samt förbättrade sociala och fysiska förmågor. Pedagogerna i vår studie beskriver att barnen tenderar att röra mycket på sig och leka många motoriska lekar i utomhusmiljöerna, vilket de ser som positivt ur ett hälsoperspektiv. Enligt Mårtensson (2004) bör man som pedagog ändå vara observant på hur barnen rör sig i utomhusmiljön, då det kan indikera hur barnen upplever miljöns handlingserbudanden. Barns skiftande lekar kan bero endera på förväntan över vad som kan utforskas, eller rastlöshet över vad som inte kan utforskas i de olika lekutrymmena utomhusmiljön har att erbjuda (Mårtensson, 2004).

Enligt pedagogerna i den här studien leker barnen gärna regellekar i utomhusmiljön. Dessa lekar är blandningar mellan introducerade lekar och lekar som barnen själva hittat på och skapat regler till. Vi kopplar detta till det som står i förskolans läroplan (Skolverket, 2018) om att barnen ska få utveckla normer och förhållningssätt utifrån gemensamma värderingar. Barnen ska även uppmuntras till att kommunicera på olika sätt utifrån sin nyfikenhet och intressen och på så sätt träna på att genom sin kommunikation med andra söka ny kunskap och samarbeta. Vi tolkar det utifrån det Dahlström (2020)

skriver om handlingsutrymmen, att barnen i dessa regellekar skapar normer och kulturer tillsammans och att de på så sätt även skapar sin egen barndom.

Pedagogerna i vår studie menar att utomhusmiljön är lätt att koppla till fri lek, medan inomhusmiljön kopplas mer till planerad verksamhet. Under pandemin har dock utomhusmiljön prioriterats som en läromiljö på ett helt annat sätt än tidigare och pedagogerna i vår studie har fått ett mer didaktiskt förhållningssätt med mer dialog kring planeringen. De synliggör lärandet utomhus både i de planerade och oplanerade miljöerna. Ernst (2014) menar att en lämplig form av undervisning för barn är att utforska naturliga miljöer. Nel, et al. (2017) menar att det är viktigt att pedagogerna är medvetna om hur miljöernas erbjudanden uppfattas av barnen för att de ska kunna skapa nya miljöer eller anpassa redan befintliga miljöer som ska kunna erbjuda barnen ett stort utbud av handlingserbjudanden. Förskolans miljöer utformas gemensamt av pedagoger och barn utifrån barnens intressen (Eriksson Bergström, 2017). Vilket överensstämmer med vad pedagogerna i vår studie berättar om hur de utgår ifrån läroplanen och barns intressen när de planerar sin verksamhet. Utifrån läroplanen tar pedagogerna upp relevansen av utomhusmiljö och hur den ska användas för att främja lek och lärande, samt att hitta lärotillfällen i de upptäckter barnen gör. Olika förskolors miljöer är unikt utformade utifrån de individer som vistas på förskolan, detta för att alla förskolor ska erbjuda en likvärdig utbildning (Skolverket, 2018). Eriksson (2014) skriver att det är pedagogerna som styr förskolans verksamhet, men att deras förhållningssätt utifrån kunskap, styrdokument och barngruppens storlek påverkar barns delaktighet. För att barnen ska kunna vara medskapare i sin barndom behöver pedagogerna våga släppa kontrollen så att barnen får möjlighet till delaktighet och inflytande (Johannesen & Sandvik, 2009).

Förskolans verksamhet har till stor del flyttats ut på grund av de direktiv som råder och ur ett hälsoperspektiv. Detta är något som Mårtensson (2009) styrker i sin forskning där författaren skriver att utevistelsen ha en hälsofrämjande effekt och att barn på förskolor med en god utevistelse har färre sjukdagar än barn på förskolor som inte vistas lika mycket utomhus. Pedagogerna i vår studie berättar att verksamheten i förskolan fortfarande har gått att genomföra under pandemin men att den kräver mer planering nu då personaltätheten har påverkats. Detta för att pedagogerna i större utsträckning diskuterar utomhusmiljöns erbjudanden utifrån ett lärandeperspektiv med läroplanen som grund. Pedagogerna i vår studie tar även upp att verksamheten till viss del fortfarande bedrivs inomhus, men då i mindre grupper och barnen som inte har verksamhet inne vistas då utomhus. En del av inomhusverksamheten tas även med ut, vilket pedagogerna i vår studie anser har gynnat barnens utforskande och samarbete. De interaktioner som sker mellan barnen och andra människor samt de olika miljöerna i barnens omgivning är av stor vikt då de påverkar deras erfarenheter och utveckling (Atiles, et al., 2021). Barngruppen som vistas utomhus delas också in i mindre grupper för att sedan kunna spridas ut i olika miljöer, både genom att utnyttja närområden och förskolegården, vilket de har gjort både innan och under pandemin. Pedagogerna menar att det just under pandemin har varit mer aktuellt med att sprida ut barnen, men de har även gjort det innan. Detta går att relatera till det som Pramling Samulsson, et al. (2020) skrivit i sin studie om att det var lättare att integrera med barnen och följa upp deras intressen när man delade in dem i mindre grupper och att detta sågs som en fördel i förskolan trots de begränsningar som pandemin har gett.

Enligt Skolverket (2018) är trygghet en viktig faktor för barns livslånga lärande. Vilket även pedagogerna i vår studie beskriver då de pratar om hur barnen vågar ta sig an förskolans miljöer utifrån hur trygga de känner sig i de olika miljöerna. De menar att denna trygghet byggs upp under

inskolningarna, som nu under pandemin har skett i utomhusmiljön. Vilket har resulterat i att barnen känner större trygghet i förskolans utomhusmiljöer och mindre i inomhusmiljöerna. Pedagogerna i vår studie tror att detta beror på att barnen som nu är vana vid utomhusmiljöns öppna ytor, upplever de inre miljöerna som trånga och instängda, vilket resulterar i att de har svårt att upptäcka miljöernas handlingserbudanden. Enligt pedagogerna i vår studie finns ett behov att av säkerhetsskäl ha uppsikt över barnens lek, vilket resulterar i att de kommunicerar mycket med varandra, samt sprider ut sig eller roterar i miljöerna. Eriksson Bergström (2013) skriver om hur barn kan uppfatta det som att pedagogerna genom att övervaka barnen förkroppsligar de regleringar som finns. Barnen tenderar därför att dra sig undan från där pedagogerna finns eller har planerat för verksamhet för att få ha sina fria lekar.

Pedagogernas olika barnsyn är något som påverkar användningen av förskolans utomhusmiljöer (De Jong, 2010), vilket pedagogerna i vår studie håller med om och menar förutom att begränsa även skapar intressanta diskussioner mellan pedagogerna och detta skulle inte vara möjligt ifall alla tycker och tänker lika. Detta är inget som blir en begränsning på en privat förskola då det endast är fantasin som sätter deras gränser. Eriksson Bergström (2021) skriver att vuxenstyrda miljöer som de vuxna tycker är barnvänliga, övervakningsbara och därför även lämpliga för barnen, kanske inte är de miljöer som lockar barnen mest. Dessa miljöer kan i stället kännas begränsande för barnen och de väljer i stället att skapa egna platser att leka på. Vi tolkar detta som att pedagogerna i vår studie beskriver att utomhusmiljöns handlingserbudanden och de handlingsutrymmen barnen erbjuds påverkas av vuxnas barnsyn och kommunens riktlinjer, beroende på om förskolan är kommunal eller privat.

Utifrån pandemins restriktioner utgör utomhusmiljön nu en stor del av förskolans verksamhet och enligt pedagogerna i vår studie vistas de ute längre på dagarna och förskolans verksamhet genomförs till stor del i utomhusmiljöerna. Även överlämningarna sker utomhus nu under den pågående pandemin i syfte att lättare kunna hålla avståndet. Detta utifrån Folkhälsomyndighetens (2021a) allmänna rekommendationer att hålla avstånd. Pedagogerna i Pramling Samuelssons et al. (2020) uppger att med viss anpassning utifrån restriktionerna har verksamheten kunnat fortsätta som tidigare, medan pedagogerna i vår studie anser att pandemin har påverkat både verksamheten samt samverkan med vårdnadshavarna. Detta eftersom de inte längre kan bjuda in vårdnadshavare i verksamheten på samma sätt som innan och därför sker samverkan mer genom digitala verktyg. Både Atilas, et al. (2021) och Pramling Samuelsson, et al. (2020) skriver om att även pedagogerna i deras studier upplevde pandemins påverkan på samverkan som en utmaning då de tvingades hitta nya verktyg att använda för att kunna genomföra en så bra samverkan med vårdnadshavarna som möjligt, då det är en viktig del i förskolans verksamhet.

Verksamheten har genomgått en del förändringar nu under pandemin och pedagogerna i vår studie tror inte att de kommer återgå till den "vanliga vardagen" igen, men det är något som pedagogerna i Pramling Samuelssons, et al. (2020) studie tror att de kommer göra och ser de nya verktygen som användbara även då. Medan pedagogerna i vår studie tror på en stor förändring även efter pandemin med mycket arbete för att utvecklas och få till en ny vardag. En av pedagogerna uppger även att hen gärna har kvar de digitala mötena med vårdnadshavarna då möjligheten för vårdnadshavarna att medverka ofta är större på kvällstid än på dagtid, vilket man i vanliga fall brukar boka fysiska möten under.

Slutsats

Pedagogerna i vår studie anser att inomhusverksamheten även ska gå att genomföra utomhus. De har därför ett mer didaktiskt förhållningssätt kring utomhusmiljön och de aktiviteter de genomför i den, då de beskriver en verksamhet som utgår ifrån en kombination av läroplanen, barnens intressen och pandemins restriktioner. Denna verksamhet genomförs i en blandning av planerade och oplanerade miljöer med en variation av planerat och oplanerat material. Pedagogerna menar att när inomhusverksamheten flyttats ut har mångfalden av handlingserbjudanden i utomhusmiljön gynnats och på så sätt även barnens kreativitet och samarbete, de menar även att aktiviteterna i utomhusmiljön är mer hälsofrämjande än i inomhusmiljön. Pedagogerna nyttjar både förskolegården och närområden kring förskolan för sin verksamhet, vilket skapar en större variation av handlingserbjudanden och möjligheter till handlingsutrymmen.

Pandemin har till viss del påverkat hur pedagogerna använder utomhusmiljön, då de är ute längre på dagarna och att pandemins restriktioner kan begränsa valmöjligheten av miljöer då barngrupperna behöver hålla avstånd och därför inte kan utnyttja platser som någon annan vistas i. Pandemin påverkar personaltätheten, som i sin tur påverkar verksamhetens planering.

Pedagogerna uppfattar att det är deras egen barnsyn och till viss del kommunens regleringar av utomhusmiljön som påverkar barnens möjlighet till handlingserbjudanden. Pandemin har inneburit en omställning för barnen och deras trygghet i förskolans miljöer, då barnen känner sig tryggare i utomhusmiljön än i inomhusmiljön, där de inte längre uppfattar handlingserbjudandena lika tydligt. Pedagogerna anser att kommunikation, möjligheten att värna om sin lek och trygghet för att våga utforska miljöerna är viktiga aspekter vad gäller handlingserbjudanden och handlingsutrymmen.

Pandemin har sammanfattningsvis haft både positiv och negativ inverkan på förskolans utomhusmiljö. Detta visar sig genom de möjligheter den givit pedagogerna att utveckla miljöernas handlingserbjudanden, samt deras tänk kring barns möjligheter till handlingsutrymme, men även den negativa påverkan den haft på möjligheten till planering och begränsningarna av utforskandet av vissa närområden, tryggheten i inomhusmiljön och genomförandet av aktiviteter i större grupp.

Pedagogiska betydelser för förskola

Det framkommer i vår studie att förskolans utomhusmiljö används utifrån ett mer didaktiskt förhållningssätt under den rådande pandemin, vilket pedagogerna i studien lyfter som någonting positivt. Detta för att det didaktiska förhållningssättet och utvecklingen av utomhusmiljöerna under den pågående pandemin har bidragit till fler läromiljöer med fler handlingserbjudanden och möjligheter till handlingsutrymme, vilket gynnar barns utforskande och lärande.

Vidare forskning

Det vore intressant att ta reda på om förskolorna efter den rådande pandemin är över, kommer fortsätta med utvecklingen av utomhusmiljöerna på samma sätt som nu, eller om det kommer förändras när de kan använda inomhusmiljöerna mer igen. En annan aspekt som vore intressant att undersöka är om skillnaden mellan privata och kommunala förskolor påverkar likvärdigheten i förskolornas utomhusmiljöer.

Referenslista

- Adelswärd, V., Evaldsson, A. & Reimers, E. (1997). *Samtal mellan hem och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne. & P. Svensson. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8–16). Stockholm: Liber.
- Atiles, J., Almodóvar M., Chavarría Vargas, A., Dias, M., & Zúñiga León, I. (2021) International responses to COVID-19: challenges faced by early childhood professionals, *European Early Childhood Education Research Journal*, 29:1, 66-78, DOI: 10.1080/1350293X.2021.1872674 <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.1872674>
- Blanchet-Cohen, N., & Elliot, E. (2011). Young Children and Educators Engagement and Learning Outdoors: A Basis for Rights-Based Programming. *Early Education and development*, 22 (5), 757-777. DOI: 10.1080/10409289.2011.596460.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006) *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101. <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Dahlström, H. (2018). Digital writing tools from the student perspective : Access, affordances, and agency. *Education and Information Technologies*, vol. 24: 2, ss. 1563-1581. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10639-018-9844-x>
- Dahlström, H. (2020). *Förutsättningar för elevers textskapande- En studie om digitala resurser, multimodalitet och elevers handlingsmöjligheter*. [Doktorsavhandling, Mittuniversitetet].
- De Jong, M. (2010). Förskolans fysiska miljö. I Riddersporre, B. & Persson, S. (red.). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. (s. 253-274) (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Eriksson, A. (2014). Barns delaktighet i förskolan. I Sandberg, A. (red.). *Med sikte på förskolan: barn i behov av stöd*. (s. 215-230) (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. Diss., Umeå universitet, Umeå.
- Eriksson Bergström, S. (2017). *Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar för lek, kreativitet och förhandlingar*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Eriksson Bergström, S. (2021) Glitter, flashlights, and building pillows – about physical prerequisites for creativity. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29:2, 278-292, DOI: 10.1080/1350293X.2021.1895271. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.1895271>
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne. & P. Svensson. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 34–54). Stockholm: Liber.
- Ernst, J. (2014). Early Childhood Educators' Preferences and Perceptions Regarding Outdoor Settings as Learning Environments. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 2 (1), 97-125.

- Folkhälsomyndigheten. (2021-03-12, a). *Om viruset och sjukdomen*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/om-viruset-och-sjukdomen/>
- Folkhälsomyndigheten. (2021-03-25, b). *Information till förskola, grundskola och gymnasier om covid-19*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/verksamheter/information-till-skola-och-forskola-om-den-nya-sjukdomen-covid-19/>
- Gibson, J. J. (1986). *The ecological approach to visual perception*. Hillsdale: Erlbaum.
- Guardino, C., Hall, K. W., Largo-Wight, E., & Hubbuch, C. (2019). Teacher and Student Perceptions of an Outdoor Classroom. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22(2), 113–126. ISSN: 2206-3110. <http://dx.doi.org.proxybib.miun.se/10.1007/s42322-019-00033-7>.
- Hunter, J., Syversen, K-B., Graves, C., & Bodensteiner, A. (2020). Balancing Outdoor Learning and Play: Adult Perspectives of Teacher Roles and Practice in an Outdoor Classroom. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 7 (2), 34-50.
- Johannesen, N. & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Löfdahl, A. (2014). Godforskningsed- regelverk och etiska förhållningssätt. I A. Löfdahl, M. Hjalmarsson. & K. Franzén. (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s.32-43). (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Mårtensson, F. (2004). *Landskapet i leken: en studie av utomhuslek på förskolegården*. Diss. Alnarp : Sveriges lantbruksuniversitet, 2004. Alnarp.
- Mårtensson, F. (2009). Lek i verklighetens utmarker. I Jensen, M. & Harvard, Å. (red.). *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. (s. 163-188) (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Nel, A., Joubert, I., & Hartell, C. (2017). Teachers' perceptions on the design and use of an outdoor learning environment for sensory and motor stimulation. *South African Journal of Childhood Education*, 7 (1), 1-11. Doi: 10.4102/sajce.v7i1.482.
- Park, E., Logan, H., Zhang, L., Kamigichi., Kulapichitr, U. (2020). Responses to Coronavirus Pandemic in Early Childhood Services Across Five Countries in the Asia-Pacific Region: OMEP Policy Forum. *International Journal of Early Childhood*. 52, 249–266. <https://link-springer-com.proxybib.miun.se/article/10.1007/s13158-020-00278-0>
- Pramling Samuelsson, I., Wagner J-T., & Eriksen Ødegaard, E. (2020). The Coronavirus Pandemic and Lessons Learned in Preschools in Norway, Sweden and the United States: OMEP Policy Forum. *International Journal of Early Childhood*, 52 (2), 129-144. DOI: 10.1007/s13158-020-00267-3

- Qvarsell, B. (2009) Den problematiska och nödvändiga leken. I Jensen, M. & Harvard, Å. (red.). *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. (s. 221-236) (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Reed, E. S. (1993). The intention to use a specific affordance: a conceptual framework for psychology. I Wozniak, R. H. & Fischer, K. W. (red.). *Development in context: acting and thinking in specific environments*. Hillsdale, N. J.: Erlbaum.
- Skolverket. (2018). Läroplan för förskolan: Lpfö 18. Stockholm: Skolverket.
- Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Missiv

Hej! Vi heter Jennifer Andersson och Linnéa Falk Jonsson, vi studerar sista terminen på Mittuniversitetets förskolläraryrkeprogram i Sundsvall. Vi har nu påbörjat vårt självständiga arbete och undrar därför om ni skulle kunna ställa upp och svara på några frågor kring vad ni som pedagoger har för uppfattningar kring förskolans verksamhet i utomhusmiljön. Det vi anser är intressant att ta reda på är hur pedagoger i förskolans verksamhet uppfattar, samt använder sig av utomhusmiljön och om Covid-19 på något sätt har påverkat detta.

Intervjun kommer att genomföras via ett digitalt mötes-program vid namn Zoom, vilket är en typ av videosamtal. Vi har valt denna mötesform för att vi ska kunna genomföra intervjun så säkert som möjligt för båda parter under rådande pandemi. Intervjun beräknas ta ca. 30–45 minuter. Intervjun är frivillig, vilket innebär att ni som deltagare när som helst kan välja att avbryta er medverkan. För att underlätta vårt fortsatta arbete med intervjumaterialet, skulle vi uppskatta om vi får spela in intervjun, givetvis i samtycke med er. Vi utgår ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Detta innebär att intervjun är frivillig och att ni som deltagare har rätt att avbryta er medverkan när som helst, utan följdfrågor. Materialet från intervjun kommer att vara anonym, dvs att identitet och kontaktuppgifter inte kommer anges i studien. Det insamlade materialet kommer endast användas till den aktuella studien och detta material kommer sedan att förstöras när arbetet är färdigt och examinerat.

Tack för att ni tagit er tid, era åsikter är värdefulla för oss!

Vid eventuella funderingar, tveka inte att kontakta oss.

Jennifer Andersson – jean1706@student.miun.se

Linnéa Falk Jonsson – lifa1601@student.miun.se

Handledare: Helene Dahlström - helene.dahlstrom@miun.se

Intervjuguide

Intervjufrågor

Vad är utomhusmiljö för dig?

Vilka rutiner finns kring verksamheten i utomhusmiljön?

Vad anser du är viktigt att tänka på när ni är ute med barnen?

Vilka didaktiska överväganden ligger bakom utformningen av er utomhusmiljö?

Vilka aktiviteter uppfattar du att er utomhusmiljö möjliggör för barnen?

Upplever du att det finns något som begränsar barns möjligheter till att själva välja aktivitet i er utomhusmiljö?

Vad har den pågående pandemin betytt för användningen av utomhusmiljön?

Vad har pandemin haft för betydelse för barns möjligheter att välja aktiviteter?